

**«Con se degen los càrrechs supportar entre los ciutadans»
Administració municipal i identitat urbana a Girona (1350-1440)¹**

Albert Reixach Sala

Bibliografia

Amat, Joan Carles. *Quatre-cents aforismes catalans*, Barcelona, 1718, Barcelona, 1636.

Bajet Royo, Montserrat. *El jurament i el seu significat jurídic al principat segons el dret general de Catalunya (segles XIII-XVIII): Edició de la «Forma i pràctica de celebrar els juraments i les eleccions a la ciutat de Barcelona en el segle XV»*, Barcelona, Universitat Pompeu Fabra, 2009.

Barrio Barrio, Juan Antonio. "Espacios de identidad política urbana en la Península Ibérica, siglos XIII-XV. Dossier monográfico", a *Anales de la Universidad de Alicante. Historia Medieval*, n. 16, 2009-2010, pp. 13-274.

Batlle Gallart, Carme. *La crisis social y económica de Barcelona a mediados del siglo XIV*, Barcelona, CSIC, 1973, 2 vols.

Batlle Gallart, Carme – Ferrer Mallol, Maria Teresa et alii (eds.). *El "Llibre del Consell" de la ciutat de Barcelona. Segle XIV: les eleccions municipals*, Barcelona, CSIC-IMF, 2007.

Blockmans, Wim – Janse, Antheun (eds.). *Showing Status: Representations of Social Positions in the Late Middle Ages*, Turnhout, Brepols, 1999.

¹ Aquest treball s'ha elaborat en el marc del projecte de recerca "Financiers al servicio del poder en la Corona de Aragón (s. XIV-XV): Métodos, agentes, redes" (ref. HAR2011-24839) finançat pel Ministerio de Innovación y Ciencia i, així mateix, en el si del grup de recerca consolidat "Renda feudal i fiscalitat a la Catalunya baixmedieval" (2009 SGR 1367) del Comissionat per a Universitats i Recerca de la Generalitat de Catalunya. Abreviatures utilitzades: ACA = Arxiu de la Corona d'Aragó, C = Cancelleria; AHG, Gi-0X = Arxiu Històric de Girona, Fonts notariales, Notaria de Girona-0X; AMGi = Arxiu Municipal de Girona, Fons Ajuntament de Girona; I.1.1.= sèrie *Manuale d'acords*; I.1.2.1.= sèrie *Ordinacions dels jurats*; I.3.3.1.1.= sèrie *Llibres d'èpoques*; I.3.3.1.2. = sèrie *Llibres de comptes del clavari*; I.3.3.1.5. = sèrie *Comptes de l'administració municipal*; I.3.3.2.4. = sèrie *Llibres de censals i violaris*; llig.= lligall. Les quantitats monetàries s'expressen en lliures o sous barcelonins (ll, s.) o florins d'or d'Aragó (fl.).

Boades Raset, Joan – Casellas Serra, Lluís-Esteve (dirs.). *Catàleg de pergamins del fons de l'Ajuntament de Girona (1144-1862)*, vol. I, Barcelona-Girona, Fundació Noguera – Ajuntament de Girona, 2005.

Boone, Marc – Lecuppre-Desjardin, Élodie – Sosson, Jean-Pierre (eds.). *Le verbe, l'image et les représentations de la société urbaine au Moyen Âge*, Anvers-Apeldoorn, Garant, 2002.

Boone, Marc – Stabel, Peter (eds.). *Shaping Urban Identity in Late Medieval Europe*, Leuven-Apeldoorn, Garant, 2000.

Boucheron, Patrick. “Les enjeux de la fiscalité directe dans les communes italiennes (XIIIe-XVe siècles)”, a Denis Menjot - Manuel Sánchez (coords.), *La fiscalité des villes au Moyen Âge (Occident méditerranéen)*, vol. 2, Les systèmes fiscaux, Toulouse, Privat, 1999, pp. 153-167.

Chittolini, Giorgio – Johanek, Peter (a cura di), *Aspetti e componenti dell'identità urbana in Italia e in Germania (secoli XIV-XVI)*, Bolonia-Berlin, il Mulino-Duncker&Humblot, 2003.

Cortiella Òdena, Francesc. *Una ciutat catalana a darreries de la Baixa Edat Mitjana: Tarragona*, Tarragona, Diputació Provincial de Tarragona, 1984.

Crouzet-Pavan, Élisabeth – Lecuppre-Desjardin, Élodie (eds.). “Les mots de l'identité urbaine à la fin du Moyen Âge” (dossier monogràfic), a *Histoire Urbaine*, n. 35, 2012, pp. 5-130.

Daileader, Philip. *True Citizens: Violence, Memory and Identity in Medieval Perpignan*, Leiden-Boston-Köln, Brill, 2000.

Eiximenis, Francesc. *Regiment de la cosa pública*, edició del pare Molins de Rei, Barcelona, Barcino, 1927.

Evangelisti, Paolo. “Credere nel mercato, credere nella res publica: La comunità catalano-aragonesa nelle proposte e nell' azione política di un esponente del francescanesimo mediterraneo: Francesc Eiximenis”, a *Anuario de Estudios Medievales*, n. 33/1, 2003, pp. 69-117.

—. “Il valore di Cristo. L'autocomprensione della comunità política in Francesc Eiximenis”, a *Enrahonar*, n. 42, 2009, pp. 65-90.

Falcón Pérez, María Isabel. *Organización municipal de Zaragoza en el siglo XV. Con notes acerca de los orígenes del régimen municipal en Zaragoza*, Zaragoza, Departamento de Historia Medieval de la Facultad de Filosofía y Letras, 1978.

Fenster, Thelma – Smail, Daniel Lord (eds.). *Fama: The Politics of Talk and Reputation in Medieval Europe*, Ithaca-London, Cornell University Press, 2003.

Fernández Trabal, Josep. *Una família catalana medieval. Els Bell-lloc de Girona 1267-1533*, Barcelona, Ajuntament de Girona – Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995.

—. “De «prohoms» a ciutadanos honrados. Aproximación al estudio de las elites urbanas de la sociedad catalana bajomedieval (s. XIV-XV)”, a *Revista d'Història Medieval*, n. 10, 1999, pp. 331-372.

Font Rius, Josep Maria, “La comunitat local o veïnal” a *Symposium Internacional sobre els orígens de Catalunya*, vol. I, Barcelona, 1991, pp. 491-576.

Garcia Edo, Vicent (ed.). *El Llibre Verd Major de Perpinyà (segle XII-1395)*, Barcelona, Fundació Noguera, 2010.

García Marsilla, Juan V. *Vivir a crédito en la Valencia medieval: De los orígenes del sistema censal al endeudamiento del municipio*, Valencia, Publicacions de la Universitat de València, 2002, pp. 39-43.

Guilleré, Christian. “Política i societat: Els jurats de Girona (1323-1376)”, a Christian Guilleré (coord.), *Diner, poder i societat a la Girona del segle XIV*, Girona, Ajuntament de Girona, 1984, pp. 67-87.

—. “Reacció social i agitació menestral a Girona: entorn d'un privilegi de l'infant Joan” a Christian Guilleré (coord.), *Diner, poder i societat a la Girona del segle XIV*, Girona, Ajuntament de Girona, 1984, pp. 89-117.

—. *Girona al segle XIV*, Barcelona, Ajuntament de Girona – Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1993-94, 2 vols.

—. “Un exemple de fiscalité urbaine indirecte: les impositions géronaises aux XIVe et XVe siècles”, a Menjot, Denis, – Sánchez, Manuel (ed.), *La fiscalité des villes au Moyen Âge (Occident méditerranéen) 2, Les systèmes fiscaux*, Toulouse, Privat, 1999, p. 423-445.

—. *Llibre Verd de la ciutat de Girona (1144-1533)*, Barcelona-Girona, Fundació Noguera – Ajuntament de Girona, 2000.

—. “Structures et pratiques de gestion financière et fiscale à Gérone à la fin du Moyen Âge”, a Denis Menjot – Manuel Sánchez (coords.), *La fiscalité des villes au Moyen Âge (Occident méditerranéen)*, 4

(La gestion de l'impôt: méthodes, moyens, résultats), Toulouse, Privat, 2004, pp. 39-55.

Hébert, Michel. "«Bonnes villes» et capitales régionales: fiscalité d'État et identités urbaines en Provence autour de 1400", a Denis Menjot – Albert Rigaudière – Manuel Sánchez (dirs.), *L'impôt dans les villes de l'Occident méditerranéen XIIIe-XVe siècles*, Paris, Comité pour l'Histoire Économique et Financière de la France, 2005, pp. 527-541.

Jara Fuente, José Antonio – Martin, Georges – Alfonso Antón, Isabel (eds.). *Construir la identidad en la Edad Media: poder y memoria en la Castilla de lo siglos VII a XV*, Cuenca, Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, 2010.

Jara Fuente, José Antonio. "Con mucha afecçión e buena voluntad por servir a bien público: La noción "bien común" en perspectiva urbana. Cuenca en el siglo XV", a *Studia Historica. Historia Medieval*, n. 28, 2010, pp. 55-82.

—. "Percepción de "sí", percepción del "otro": la construcción de identidades políticas urbanas en Castilla (El concejo de Cuenca en el siglo XV)", a *Anuario de Estudios Medievales*, n. 40/1 (2010), pp. 75-92.

— (coord.). "La definición de la identidad urbana. Vocabulario político y grupos sociales en Castilla y Aragón en la Baja Edad Media" (dossier monogràfic), a *Hispania*, vol. LXXI, n. 238, 2011. pp. 315-466.

Juliol Albertí, Griselda (ed.). *Llibre Vermell de la ciutat de Girona (1188-1624)*, Barcelona – Girona, Fundació Noguera – Ajuntament de Girona, 2001.

Kermode, Jennifer I. "Urban decline? The flight from office in late medieval York", a *The Economic History Review*, 2nd series, n. 35/2, 1982, pp. 179-198.

Laliena Corbera, Carlos. "Las transformaciones de las elites políticas de las ciudades mediterráneas hacia 1300: cambios internos y movilidad social", a Sandro Carocci (ed.), *La mobilità sociale nel Medioevo*, Roma, École Française de Rome, 2010, pp. 147-185.

Lecuppre-Desjardin, Elodie – Van Bruaene, Anne-Laure (eds.). *De bono communi: the discourse and practice of the common good in the European city, 13th-16th c.*, Turnhout, Brepols, 2010.

Martí Arau, Albert. "Endeutament censal i crisi financera a una vila senyorial: Castelló d'Empúries (1381-1393)", a Manuel Sánchez

(ed.), *La deuda pública en la Catalunya bajomedieval*, Barcelona: CSIC-IMF, 2009, pp. 153-219.

Martí Sentañes, Esther. *Lleida a les Corts: els síndics municipals a l'època d'Alfons el Magnànim*, Lleida, Universitat de Lleida, 2006.

Mieres, Tomàs, *Apparatus super Constitucionibus Curiarum Generalium Cathalonie*, Barcelona, Cormelles, 1621, vol. II.

Montagut Estragués, Tomàs de, "La doctrina medieval sobre el *munus* y los *comuns* de Tortosa", a *Homenaje in memoriam Carlos Díaz Rementería*, Huelva, Universidad de Huelva, 1998, p. 475-489.

Morelló Baget, Jordi. "La crisi financera en una vila del Camp de Tarragona: Valls a principis del segle XV", a Manuel Sánchez (ed.), *Fiscalidad real y finanzas urbanas en la Cataluña medieval*, Barcelona, CSIC-IMF, 1999, pp. 219-254.

—. *Fiscalitat i deute públic en dues viles del Camp de Tarragona: Reus i Valls, segles XIV-XV*, Barcelona, CSIC-IMF, 2001.

—. "Les résistances à l'impôt dans les municipalités catalanes (du XIIIe au XIVE siècle): tentative de synthèse", a Denis Menjot – Albert Rigaudière – Manuel Sánchez (dirs.), *L'impôt dans les villes de l'Occident méditerranéen XIIIe-XVe siècle*, Paris, Comité pour l'Histoire Économique et Financière de la France, 2005, pp. 398-426.

Orti Gost, Pere – Sánchez Martínez, Manuel – Turull Rubinat, Max. "La génesis de la fiscalidad municipal en Cataluña", a *Revista d'Història Medieval*, n. 7, 1996, pp. 115-134.

Orti Gost, Pere. "Les impositions municipales catalanes au XIVE siècle", a Menjot, Denis, – Sánchez, Manuel (ed.), *La fiscalité des villes au Moyen Âge (Occident méditerranéen) 2, Les systèmes fiscaux*, Toulouse: Privat, 1999, pp. 399-422.

—. *Renda i fiscalitat en una ciutat medieval: Barcelona, segles XII-XIV*, Barcelona, CSIC-IMF, 2000.

—. "El Consell de Cent durant l'Edat Mitjana", a *Barcelona, Quaderns d'Història*, n. 4, 2001, pp. 21-48.

—. "Les finances municipals de la Barcelona dels segles XIV i XV: Del censal a la Taula de Canvi", a Manuel Sánchez (coord.), *El món del crèdit a la Barcelona medieval*, Barcelona, Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, 2007, pp. 257-282 (Quaderns d'Història, 13).

Prodi, Paolo. "Introduzione: evoluzione e metamorfosi delle identità collettive" a Paolo Prodi-Wolfgang Reinhard (a cura de),

Identità collettive tra Medioevo ed Età Moderna, Convegno Internazionale di Studio, Bologna, Clueb, 2002, pp. 9-27.

Reixach Sala, Albert. “Finanzas municipales y banca privada en la Cataluña bajomedieval: los cambistas y la hacienda local de Gerona (1330-1380)”, a *Actas VI Simposio Internacional de Jóvenes Medievalistas Lorca 2012*, Murcia, 2013, en premsa.

—. “Los tesoreros del municipio de Gerona (1350-1440): hacienda local y redes financieras en la Cataluña bajomedieval”, a Imanol Vitores – David Carvajal – Javier Añibarro (eds.), *Poder, fisco y mercado: la ciudad y sus redes en la Baja Edad Media*, Madrid, 2013, en premsa.

Richard, Olivier. *Mémoires bourgeoises: Memoria et identité urbaine à Ratisbonne à la fin du Moyen Âge*, Rennes, Presses Universitaires de Rennes, 2009.

Rubió i Lluch, Antoni (ed.). *Diplomatari de l'Orient català (1301-1409): Col·lecció de documents per a la història de l'expedició catalana a Orient i dels ducats d'Atenes i Neopàtria*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2001 [edició facsímil d'original de 1921], pròleg de Maria-Teresa Ferrer i Mallol.

Rubio Manuel, Daniel. “L'estructura diplomàtica dels censals morts i els violaris”, a Josep Serrano Daura (ed.), *El territori i les seves institucions històriques*, vol. II, Barcelona, Fundació Noguera, 1999, pp. 843-863.

Rubio Vela, Agustín. *Epistolari de la València Medieval (II)*, València-Barcelona, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana-Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998.

Sabaté Curull, Flocel. *El territori de la Catalunya medieval: Percepció de l'espai i divisió territorial al llarg de l'Edat Mitjana*, Barcelona, Fundació Salvador Vives i Casajuana, 1997.

—. “La insolvència municipal a la segona meitat del segle XIV”, a Manuel Sánchez (ed.), *Fiscalidad real y finanzas urbanas en la Cataluña Medieval*, Barcelona, CSIC, 1999, pp. 255-280.

—. “El poder soberano en la Cataluña bajomedieval: definición y ruptura”, a François Foronda – Jean-Philippe Genet – José Manuel Nieto Soria (dir.), *Coups d'État à la fin du Moyen Âge?*, Madrid, Casa de Velázquez, 2005, pp. 483-527.

—. “Estamentos, soberanía y modelo político en la Cataluña bajomedieval”, a *Aragón en la Edad Media*, n. 21, 2009, pp. 245-278.

—. “Oligarchies and social fractures in the cities of late medieval Catalonia”, a María Asenjo (ed.), *Oligarchy and patronage in late medieval Spanish urban society*, Turnhout, Brepols, 2009, pp. 1-27.

—. “Identitats”, a Flocel Sabaté – Maite Pedrol (dirs.), *Identitats: Reunió científica XIV Curs d’Estiu Comtat d’Urgell* (Balaguer 1-3 de juliol), Lleida: Pagès, 2012, pp. 9-22.

—. “El naixement medieval d’una identitat urbana i burgesa”, a *Ibidem* (coord.), *L’Edat Mitjana. Món real i espai imaginat*, Barcelona-Catarroja, Afers, 2012, pp. 111-125.

—. “Els referents històrics de la societat: identitat i memòria”, a *Ibidem* (coord.), *L’Edat Mitjana. Món real i espai imaginat*, Barcelona-Catarroja, Afers, 2012, pp. 13-35.

Sales i Favà, Lluís. “Los libros de la corte del baile: fuente para el estudio de las élites urbanas y sus actividades financieras en el noreste catalán (s. XIV-XV)”, a Antonio Collantes de Terán Sánchez – Juan Antonio Bonachía Hernando (coords.), *Fuentes para el estudio del negocio fiscal y financiero en los reinos hispánicos (siglos XIV-XVI)*, Madrid, Instituto de Estudios Fiscales, 2010, pp. 249-265.

Sánchez, Manuel (ed.). *La deuda pública en la Cataluña bajomedieval*, Barcelona: CSIC-IMF, 2009.

Sánchez, Manuel – Gassiot, Sílvia. “La «Cort General» de Barcelona (1340) y la contribución catalana a la guerra del Estrecho”, a *Les Corts a Catalunya. Actes del Congrés d’Història Institucional* (1988), Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1991, pp. 222-240.

Sánchez, Manuel – Furió, Antoni – Sesma Muñoz, Ángel. “Old and New Forms of Taxation in the Crown of Aragon (14th-14th centuries)”, Simonetta Cavaciocchi (ed.). *La fiscalità nell’economia europea secc. XIII-XVIII. Atti della Trentanovesima Settimana di Studi* (22-26 abril 2007), Firenze, Firenze University Press, 2008, pp. 99-130.

Sesma Muñoz, Ángel (coord.). *La Corona de Aragón en el centro de su historia: 1208-1458. El Interregno y el Compromiso de Caspe*, Zaragoza: Gobierno de Aragón-CEMA, 2012.

Sobrequés Vidal, Santiago. “Régimen municipal gerundense en la baja edad media. La “insaculación””, a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, n. 10, 1955, pp. 165-234.

Soler, Ramon. *Doctrina Compendiosa. Francesc Eiximenis discutint d'ètica professional amb els jurats de València. Per un anònim, potser Ramon Soler, l'any 1396*, edició de Curt Wittlin, València, Denes, 2006.

Todeschini, Giacomo. "La reputazione economica come fattore di cittadinanza nell'Italia dei secoli XIV-XV" a Lori Sanfilippo – Antonio Rigon (a cura de), *Fama e publica vox nel Medioevo*. Atti del convegno di Studio svoltosi in occasione della XXI edizione del Premio internazionale Ascoli Piceno 2009, Roma, Istituto Italiano per il Medio Evo, 2011, pp. 105-118.

Torras Serra, Marc. "El sistema de redacció del manifestes a Barcelona i Manresa a inicis del segle XIV", a *Acta històrica et archaeologica mediaevalia*, n. 22, 2001, p. 339-350, pp. 347-348.

Turull Rubinat, Max. "Universitas, commune, consilium": sur le role de la fiscalité dans la naissance et le développement du Conseil (Catalogne, XIIe-XIVe siècles)", a B. Durand i L. Mayali (eds.), *Excerptiones iuris: Studies in Honor of André Gouron*, Berkeley, The Robbins Collection, 2000, p. 637-677.

—. "Nuevas hipótesis sobre los orígenes de los Consejos municipales en Cataluña (siglos XII-XIII): algunas reflexiones", a *Anuario de Historia del Derecho Español*, n. 72, 2002, pp. 461-471.

—. "Síndicos a Cortes, perfil social, político e institucional de los representantes ciudadanos a Cortes y Parlamentos en Cataluña (1333-1393)", a *Ibidem*, *El gobierno de la ciudad medieval: Administración y finanzas en las ciudades medievales catalanas*, Barcelona, CSIC-IMF, 2009, pp. 213-252.

Turull Rubinat, Max – Verdés Pijuan, Pere, «Sobre la hisenda municipal a Constitucions y altres drets de Cathalunya (1704)» a Manuel Sánchez (ed.), *Fiscalidad real y finanzas urbanas en la Cataluña Medieval*, Barcelona: CSIC, 1999, p. 121-154, especialment pp. 140-143.

—. "Gobierno municipal y fiscalidad en Cataluña durante la Baja Edad Media", *Anuario de Historia del Derecho Español*, n. 76, 2006, pp. 507-530.

Vela Aulesa, Carles. "Les ordinacions de mercaderies encamerades o falsificades. Evolució del control municipal sobre la qualitat de les espècies i les drogues (segles XIV-XV)", a *Barcelona Quaderns d'Història*, n. 5, 2001, pp. 19-45.

Verdés Pijuan, Pere. “Administrar les pecúnies e béns de la universitat”. La política fiscal i les estratègies financeres d’un municipi català a la baixa Edat Mitjana, Barcelona, Universitat de Barcelona, tesi doctoral inèdita, 2004.

—. “«Car vuy en la Cort no s’i fa res sens diners». En torno a la negociación entre la villa de Cervera y el rey durante la baja Edad Media”, a Maria Teresa Ferrer i Mallol – J.M Moeglin, Stéphane Péquignot – Manuel Sánchez (eds.), *Negociar en la Edad Media*. Actas del Coloquio celebrado en Barcelona 14-16 octubre 2004, Barcelona, CSIC, 2005, pp. 185-214.

—. “La ciudad en el espejo: hacienda municipal e identidad urbana en la Cataluña bajomedieval”, a *Anales de la Universidad de Alicante. Historia Medieval*, n. 16, 2009-10, p. 137-173.

—. “«Atès que la utilitat de la universitat deu precehir lo singular»: Discurso fiscal e identidad política en Cervera durante el s. XV”, a *Hispania*, LXXI-238, 2011, pp. 409-436.

—. “«Car les talles són difícils de fer e pijors de exigir». A propósito del discurso fiscal en las ciudades catalanas durante la época bajomedieval”, a *Studia Historica, Historia Medieval*, n. 30, 2012, pp. 129-153.

—. “Fiscalidad urbana y discurso franciscano en la corona de Aragón (s. XIV-XV)” a Massimo Carlo Giannini (ed.), *Fiscalità e religione nell’Europa catòlica: teorie, linguaggi e pratiche (secoli XIV-XIX)*, Roma, Vialli, en premsa.

—. “La teoría del gasto público en la Corona de Aragón: El Dotzè del Crestià (1385)”, en premsa.

Verdés Pijuan, Pere – Turull Rubinat, Max. “Els municipis catalans a l’època de Jaume I”, a Maria Teresa Ferrer i Mallol (ed.), *Jaume I: commemoració del VIII centenari del naixement de Jaume I*, Barcelona, Institut d’Estudis Catalans, 2011, pp. 193-208.